

קרח

נאָר) — צו פועל'ן אויף דתן ואבירים אַז זיי זאלן תשובה טאָן: ווי עס שטייט אין מדרש¹ „אעפֿ ששמע משה מפי הגבורה לא אמר להם העלו עד שהלך והתרה בהם שנאמר ויקם משה וילך אל דתן ואבירים“.

עס איז אָבער שווער צו זאָגן אַז דאָס איז כוונת רש"י² — ווייל ע"ד הפשט איז מעיקרא קיין שאלה ניט צוליב וואָס איז משה געגאָנגען צו דתן ואבירים, ווי-באלד אַז די אידן האָבן זיך דעמאָלט גע-פונען „מסביב למשכן קרח דתן ואביר-רם“ (ווי דאָס איז מוכח פֿון דעם

א. אין היינטיקער סדרה דערציילט די תורה, אַז איידער דער אויבערשטער האָט מעניש געווען קרח דתן ואבירים — „ותפתח הארץ את פי׳ ותבלע אותם ואת בתיהם גו׳״ — האָט השם געזאָגט משה׳ן³ „דבר אל העדה לאמר העלו (אסתלקו)״ מסביב למשכן קרח דתן ואבירים. ויקם משה וילך אל דתן ואבירים גו׳ וידבר אל העדה לאמר סורו נא מעל אהלי האנשים גו׳ ויעלו מעל משכן קרח דתן ואבירים מסביב גו׳“.

שטעלט זיך רש"י אויף די ווערטער „ויקם משה“ און איז מפרש׳: „כסבור שישאו לו פנים ולא עשו“.

לערנען מפרשים⁴, אַז רש"י קומט דאָ באַזאָרגענען: פאַרוואָס איז משה רבינו געגאָנגען צו דתן ואבירים? זיין דיבור (בשליחותו של הקב"ה) איז דאָך געווען (ניט צו דתן ואבירים, נאָר) צו דער עדה („דבר אל העדה לאמר גו׳“).

איז רש"י מבאר, אַז די הליכה צו דתן ואבירים איז געווען אַ באַזונדער ענין (ניט דער קיום פֿון „דבר אל העדה“

(7) תנחומא ובמדבר שבעה ערה 5 (ועד"ז בהנסמן לקמן הערה 19): וְכִיָּה בְּתִיבֵי עֵה־פ. וראה פנים יפות כאן ע"ד ההלכה.

(8) נוסף ע"ז שא"כ הו"ל לרש"י להעתיק בהדיה (גם) התיבות „וילך אל דתן ואבירים“, ועכ"פ הו"ל לרמזו בגוו"י, כדלקמן סעיף ד.

ומטעם זה מובן ג"כ שאין לפרש שהוכחת רש"י היא ממש „וילך אל דתן ואבירים“ ולא הלך אל קרח, שמה מוכח שהלך להחזירם בתשובה (ולכן הלך רק לדתן ואבירים, כי משה חשב שרק „האיש אחד — קרח — הוא החוטא“ (טז, כב ובפרש"י), אבל דתן ואבירים אינם חוטאים ומורדים כ"א רק נתפתו ע"י קרח. וראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 53 ואילך) —

כי באם זו היתה הוכחת רש"י הו"ל להעתיק בהדיה גם התיבות „וילך אל דתן ואבירים“, כנ"ל. והטעם שהלך רק אל דתן ואבירים ולא (גם) לקרח — ראה לקמן הערה 12.

(9) אף ש.ויקהל עליהם קרח את כל העדה אל פתח אהל מועד — „כל הלילה“ (טז, יט ובפרש"י) — עכ"ל ד.כל העדה לאו דוקא. או שאח"כ בבקר נתפזרו כ"א לאהלו כר.

(*) ודוחק לומר שמעתיק רק התחת הענין (ע"ד פרש"י תצוה כח, ו. ובכ"מ — ראה לקו"ש ח"ג ע' 242. (טו).)

(1) טז, לב.

(2) טז, כ"ז.

(3) תרגום. (הובא ב)פרש"י עה"פ.

(4) שם, כה.

(5) להעיר שבדפוס ראשון ושני דפרש"י, וכת"י רש"י שחת"י — פירוש רש"י זה ל"חא. ובדפוס שני וכמה כת"י רש"י שחת"י נעתק במקומו פירוש המדרש (תנחומא פרשתנו ח. במדבר פי"ח, יב) ואע"פ ששמע משה כו' להודיע רשתם כו'. וכפי הנראה נוסח זה ה"י לפני בעל ס' זכרון על פרש"י. אבל בדפוס רש"י הנפוצים הוא כבפנים.

(6) ראה ס' זכרון (בפסוק כד) ובאר יצחק על פרש"י כאן. פ"י מהרז"ו לבמדבר פרשתנו (פי"ח, ד קרוב לסופו).

והתרה בהם", ווארום וויבאלד דער איבערשטער האט אנגעזאגט משה'ן „דבר אל העדה גו' — ווי איז שייך אז משה רבינו זאל אפלייגן דעם קיום ציווי ה' און טאן פריער עפעס אנדערש (אפילו אן ענין טוב)¹⁵ מדעת עצמו!¹⁶

דארף מען לכאורה זאגן, אז מיט „ויקם משה וילך גו' איז די תורה אויסן דערציילן (ניט אז משה האט מפסיק גע- ווען מיט אן אנדער ענין, נאר פאר- קערט) — ווי משה האט גלייך אויסגע- פאָלגט דעם איבערשטן'ס ציווי „דבר אל העדה גו' — „ויקם משה וילך גו' (נאָר הליכה, אָבער ניט דיבור וואָס דורך דעם איז שייך „להתרות", ולאחרי ובהמשך ל„וילך") וידבר אל העדה גו'.

איז אינגאנצן ניט מובן: פון וואנעט און ווי אזוי לערנט דאָ רש"י ע"פ פשוטו של מקרא אָן הליכת משה איז געווען (ניט גלייך צו איבערגעבן דעם ציווי ה' צו דער עדה, נאָר צו דתן ואבירים, כדי „שישאו לו פנים" (און תשובה טאָן)?

ב. אויך איז ניט מובן לשון רש"י — „כסבור שישאו לו פנים": אויב כוונת רש"י איז, אָן משה איז געגאנגען זיי וואָרענען (דורך באַווייזן זיך „פניו" — כדי זיי זאלן תשובה טאָן), פאָרוואָס זאָגט עס ניט רש"י בלשון ברור, ע"ד

(15) ראה רש"י לעיל (יתרו יט, יד): שלא הי משה פונה לעסקיו — אפילו לא לעסקי משה (שבדאי הם רק עיני קדושה כו') — אלא מן ההר אל העם (ולהעיר מרשי שמות ד, כד. בשלח טז, כב). — אבל יש לחלק, כי כאן המדובר (להחזירם בתשובה) בענין זה עצמו.

(16) להעיר מרשי דברים ב, כו (וכן בפרשי חוקת כא, כב): אע"פ שלא צוני המקום לקרא לסיחון לשלום... קדמתי את סיחון בדברי שלום — אף שנצטוו לפני (דברים שם, כד) והתגר בו מלחמה היפך דדברי שלום (אלא ששם „למדתי ממדבר סיני... ממך למדתי" — רש"י שם). ואכ"מ.

(17) ראה לעיל הערה 5.

אויבערשטן'ס אָנזאָג „העלו מסביב וגו'"), איז בכדי איבערגעגעבן דער עדה דעם ציווי ה', האָט משה געדאַרפט גיין¹⁰ צו דעם משכן¹¹ פון (קרח¹² און) דתן ואבירים¹³.

אויך: ע"פ דרך הפשט האָט לכאורה קיין אָרט ניט צו אָננעמען פירוש המדרש הנ"ל¹⁴ („אע"פ ששמע משה מפי הגבורה לא אמר להם העלו עד שהלך

(10) בחדאיג מהרש"א לסנהדרין (ק, א.) „דמשום דבור טורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים וגו' לא הוה איצטריך לילך אצלם שהי אפשר ע"י שלוחו... אבל... הלך משה בעצמו אליהם לדבר עמם דברי ריצוי אולי ישובו".

אבל לכאורה צ"ע, דמכיון שנצטוו משה „דבר אל העדה גו' — איך אפ"ל שהי אפשר ע"י שלוחו? (11) ומה שנאמר „אל דתן ואבירים", ולא „אל משכן דתן ואבירים" — כי דרך הכתוב לקצר כו'. (12) והטעם שהוזכרו רק „דתן ואבירים" ולא קרח — יש לומר כי ההליכה היתה (בעיקר) בשביל דתן ואבירים שהיו חונים בדגל ראובן רחוק (לכה"פ) אלפים אמה (רש"י במדבר ב, ב) מן המשכן, משא"כ קרח שהי במחנה לוי היתה סמוך להמשכן (רש"י שם). וראה ש"ד עה"ת כאן. ואכ"מ.

(13) להעיר גם מאברבנאל כאן: ולא היתה הליכתו שמה... להשיבם למוטב כפרשי אלא לתת הגזירה והפסק דין לפניהם... שבפניהם דבר אל העדה כו'.

(14) להעיר מפרש"י ריש פרשתנו „פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי נתנחומא" (וראה סי' זכרון על פרשי שם: שכל מה שכתב בה הרב ז"ל רובו מתנחומא) — וברא"ם שם, כלומר שהוא (רק) קרוב לפשוטו של מקרא ולא נצטרך לפרשו לפי פשוטו כמנהגו בשאר המקומות. ועפ"י י"ל דגם כאן העתיק רש"י דרש זה מתנחומא אף שאינו לפי פשוטו ממש.

אבל ראה בארוכה שיחת ש"פ קרח תשכ"ה, שכוונת רש"י לדרשות שבתנחומא המיישבות פשוטו של מקרא (כפרשי בראשית ג, ח. ובכ"מ) באופן „יפה" ע"ש.

(*) בראש"ע (פסוק כד) ואברבנאל כאן, שאהל קרח אדם שלו ורכושו הי' אצל אהלי דתן ואבירים. אבל בפרש"י לא נזכר חידוש זה.

פנים" (היפך זייער פריערדיקער הנהגה באופן פון אפזאגן משה'ן, מחלוקת, "וישלח" משה לקרא לדתן ולאבירם. . ויאמרו לא נעלה").

— איז אבער רש"י אליין שולל דעם פירוש: אויף "וישלח" משה וגו' איז רש"י מפרש "מכאן שאין מחזיקין במחלוקת שה' משה מחזר אחריהם להשי' לימם בדברי שלום". וויבאלד רש"י איז משנה²⁶ פון דער גמרא (וואס לערנט אפ דעם ענין פון "אין מחזיקין במחלוקת" פון אונזער פסוק "ויקם משה וילך גו'") און לערנט עס אפ פון דעם פריערדיקן פסוק "וישלח משה גו'" (ובפרט ע"פ דיוק לשון רש"י "מכאן (שאין מחזיקין במחלוקת)" — און ניט פון א צווייטן אַרסט²⁷) איז דערפון מוכח, אז לויט שיטת רש"י בפירושו על התורה, איז הליכת משה לדתן ואבירם ניט געווען מצד דעם ענין פון "אין מחזיקין במחלוקת".

[ובפרט — אויב מ'זאל זאגן אז אויך הליכת משה איז געווען צוליב "אין מחזיקין במחלוקת", וואלט דאך מער מתאים געווען אז מ'זאל דעם לימוד (והוראה) אפֿלערנען פון אינזער פסוק "ויקם משה וילך גו'"²⁸, היות אז דוקא אין דעם פסוק איז דער חידוש אז משה

המדרש, — "כסבור שישאו לו פנים וישובו ממחלוקתם", או כיו"ב? — הלשון "כסבור שישאו לו פנים" איז דער אינהאלט... געבן כבוד למשה.

אפילו את"ל אז רש"י וויל נוצן א לשון וואס ברענגט ארויס דאס וואס זיין הליכה האט געדארפט פועל'ן אויף זיין¹⁸ —

האט רש"י געדארפט מעתיק זיין דעם לשון המדרש¹⁹ — "אולי יתביישו ויחזרו בהם" (או ע"ד לשון הרשב"ם²⁰; אולי יחזרו בתשובה), וואס דערמיט ווערט דער תכלית פון דער הליכה ארויס-געבראכט קלאר²¹.

ג. לכאורה וואלט מען געקענט מסביר זיין לשון רש"י ע"פ מאמר הגמרא²² אויפן פסוק: "ויקם משה וילך אל דתן ואבירם אמר ר"ל מכאן שאין מחזיקין במחלוקת".

ומהאי טעמא נוצט דא רש"י דעם לשון "כסבור שישאו לו פנים" (און ניט "אולי יתביישו ויחזרו בהם", וכיו"ב — ווייל דא איז די הדגשה ניט אזוי אז זיי זאלן תשובה טאן אויף זייער חטא כלפי הקב"ה (הנועדים על ה"ה"²³), נאר "לבטל מחלוקת"²⁴ אויף משה — אויף דעם פאסט מער דער לשון "כסבור שישאו לו

(25) טז, יב.

(26) וכמו שהקשה המלקט בס' חדא"ג מהרש"א על התורה פרשתנו כאן.

(27) וי"ל שבזה שולל רש"י גם הלימוד (סנהדרין שם) ממשנ' (פרשתנו יז, ה) "ולא יהי קרח וכעתדו", דכל המחזיק במחלוקת עובר בלאו" — וכפרש"י פרשתנו שם "כדי שלא יהי קרח" (וכמ"ש במפרשי רש"י שם) — כי הדיו הזה כבר נלמד מן הפסוק "וישלח משה גו'".

(28) בכת"י רש"י אחרים שתח"י הובא (גם) כאן (ע"ה"פ וילך אל דתן ואבירם), מכאן שאין מחזיקין במחלוקת. אבל ליתא בדפוס ראשון ושני דפרש"י, ולא ברוב כת"י רש"י שתח"י, ובדפוס רש"י הנפוצים.

(18) ולהעיר ש, התרה בהם' (שבמדרש) פירוש (לא) דברי ריצוי להחזירם בתשובה, כ"א כמו התראה לפני העונש — ראה פנים יפות כאן.

(19) נתחומא פרשתנו ג. במדב' פרשתנו פ"ח, ד.

(20) כאן.

(21) משא"כ בלשון "שישאו לו פנים" שלא נזכר שיעשו תשובה, כ"א רק שישאו פנים למשה. אלא ש"ל בדוחק עכ"פ שמוכן שזה יגרום שסו"ס יעשו תשובה.

(22) סנהדרין קי, א.

(23) טז, יא ובפרש"י.

(24) לשון רש"י סנהדרין שם.

דאָ ניט נוגע³¹): אַבל רש"י מעתיק נאָר „ויקם משה", און איז אפילו ניט מוסיף „וגו'!"

נאָר דערמיט וויל רש"י קלאַר מאַכן, אַז די שווערקיט אין פסוק וואָס ער קומט פאַרענטפערן איז בלויז אין די ווערטער „ויקם משה" און בלויז די ווערטער קומט ער מפרש זיין.

דאָס וואָס דער פסוק זאָגט „וילך (משה) אל דתן ואבירם" איז מובן, וכנ"ל אַז דערמיט דערציילט דער פסוק ווי משה האָט גלייך מקיים געווען דעם ציווי ה' צו גיין אַנזאָגן „העדה", די אידן, וועלכע זיינען דאָמאַלס געווען מסביב למשכן דתן ואבירם — „העלו";

מ'דאַרף אָבער פאַרשטיין פאַרוואָס איז דער פסוק מקדים די ווערטער „ויקם משה"³² — וואָס גיט דער וואָרט „ויקם" צו אינעם סיפור פון „וילך אל דתן ואבירם גו'?"

דערפון איז רש"י מכריח, אַז נוסף אויף הליכת משה אל דתן ואבירם, איז געווען אַ באַזונדער פּעולה דורך „ויקם משה".

אין וואָס באַשטייט די פּעולה פון „ויקם" אַלס אַז ענין פאַר זיך (ניט אַלס הכנה צו דער הליכה שלאח"ז)? איז רש"י מפרש — „כסבור שישאו לו פנים":

רש"י האָט שוין פריער מפרש גע- ווען, אויפן פסוק³³ „ויקם שדה עפרון" — „תקומה היתה לו". דאָס הייסט, אַז

„מחל על כבודו והוא עצמו הלך לבטל מחלוקת"³⁴, וואָס דערפון דאַרף מען אַפּלערנען אויף וויפל עס דאַרף זיין דער „אין מחזיקין במחלוקת" (משא"כ אין פריערדיקן פסוק וואו דער „מחזר אחריהם להשלימם" איז בלויז געווען דורך אַ שליח).

מזו מען זאָגן, אַז הליכת משה לדתן ואבירם איז (ע"ד הפשט) ניט געווען צוליב דעם ענין פון „אין מחזיקין במחלוקת"³⁵, נאָר, כנ"ל, זי צו מחזר זיין בתשובה — והדרא קושיא לדוכתא.

ד. דער „שליסל" צום ביאור אין דעם פירוש רש"י איז אַנגעדייט אין די ווערטער וועלכע רש"י איז מעתיק פון פסוק אין דעם דיבור-המתחיל

— און ווי גערעדט כמה פעמים, אַז אין פירוש רש"י זיינען מדויק ניט נאָר די ווערטער פון זיין פירוש גופא, נאָר אויך די ווערטער וועלכע ער איז מעתיק פון פסוק —

ובנדוד: רש"י איז מעתיק פון פסוק בלויז די ווערטער „ויקם משה" ותו לא; נאכמער: די ווייטערדיקע ווערטער איז ער אפילו ניט מרמז מיט אַ „וגו'".

ולכאורה תמוה: רש"י קומט דאָך לכאורה מפרש זיין דעם טעם פון הליכת משה אל דתן ואבירם — האָט ער זיך געדאַרפט שטעלן אויף די ווערטער „וילך אל דתן ואבירם"³⁶ (ואדרבה, די ווערטער „ויקם משה" זיינען לכאורה

(29) וההכרח לזה בפשט י"ל — דמשום „אין מחזיקין" למה חכה משה עד עתה ללכת אליהם ולא הלך תיכף לאחר שסירבו לבא אליו. וגם: לאחר שכבר נגזר עליהם דינם מה' לא מסתבר שילך (רק) להשלים עמהם (ולא גם) להחזירם בתשובה על חטאם.

(30) וכתחומא ובמדבר שנשמנו בהערה 7, 19.

(31) וברשב"ם כאן לא העתיק „ויקם משה".

(32) ראה גם ס' זכרון על פרש"י כאן [אלא שהוא מפרש (לפי גירסתו בפרש"י — ראה לעיל הערה 5) שעל קושיא זו מתרץ רש"י „להודיע רשתם כו' כלומר אע"פ שקם משה בעצמו כו'"]. אוה"ח עה"פ.

(33) חיי שרה כג, זו.

געטאָרט גיין מתרה זיין דתן ואבירם און
משתדל זיין זיי מחזיר זיין בתשובה —
ווייל דאָס איז היפך ציווי ה' „העלו
מסביב למשכן קרח דתן ואבירם“ (אז
מען דאַרף זיך מסלק זיין פון זיי):

נאָר דער מכוון ותכלית פון דער
הליכה („וילך אל דתן ואבירם“) איז גע-
ווען צו וואַרענען די עדה, אַז זיי זאלן
זיך אָפקערן „מעל אהלי האנשים וגו'“:

ס'איז נאָר וואָס די הליכה איז געווען
אינעם אופן פון „ויקם משה“, בכדי
„שישאו לו פנים“ — טראַכטנדיק אַז
אפשר וועט זאָג הליכה גורם זיין אַז
„ישאו לו פנים“.

און דערפאַר איז עס קיין סתירה ניט
צום ציווי „העלו גו'“ — ווייל משה האָט
זיך ניט דערנענטערט צו דתן ואבירם צו
ווירקן אויף זיי דורך דיבור³⁶ אָדער אויף
אַז אַנדער אופן אַז זיי זאלן תשובה טאָן:
ער האָט נאָר געהאַפּט, אַז זיין הליכה
(באופן של „ויקם“) וועט אויף זיי פועל
זיין אַ הכנעה וביטול און „ישאו לו — זיי
מצד עצמם — פנים“³⁷.

ו. דערפון האָט מען אַ לימוד נפלא
אין דעם ענין פון אהבת ישראל:

ניט געקוקט אויף דעם וואָס דאָ איז
שוין געווען נאָכן גזר דין, און נאָכמער:
דער אויבערשטער האָט שוין כביכול
„פארשלאָסן די טיר“ אויף תשובה און
אַנגעזאָגט „העלו“, מ'זאל זיך פון זיי
מסלק זיין —

(36) שלכן לא דיבר להם משה משה, אלא רק
„כסבור שישאו לו פנים“ — היינו רק בהופעתו
באופן ד„ויקם“, כמלך כו'.

(37) ויש לומר ב„ינה של תורה“ שבפרשי —
שמשו סבר דאף שכבר נגזר דינם ולא ישבו, מ"מ
ע"י שיפעול עליהם „שישאו לו פנים“ ה"ז יגרום
(מדה כנגד מדה) ש"ש א' פניו — „יכבוש כעסו“
(נשא ו, כו ובפרש"י).

„ויקם“ ווייזט (אויך) אויף אַ קימה ועלי-
בחיבות.

ועד"ז בעניננו: דאָס וואָס דער פסוק
איז מוסיף „ויקם משה“ קומט לאָזן
הערן, אַז משה איז ניט סתם געגאַנגען
צו משכן דתן ואבירם, נאָר דאָס איז גע-
ווען אינעם אופן פון „ויקם משה (וילך)“ —
„תקומה היתה לו“³⁴, אַז ס'איז גע-
ווען ווי די הליכה פון אַ מלך ומרומם
מעם, וואָס רופט אַרויס אַ רגש של
חשיבות וכבוד — און זיין כוונה דער-
ביי איז געווען — „כסבור שישאו לו
פנים“³⁵, אַז דאָס וועט פועל זיין ביי דתן
ואבירם „שישאו לו פנים“.

[דערמיט איז אויך מוסבר בפשטות
וואָס דער פסוק איז ממשיך „וילכו
אחריו וקני ישראל“ — דלכאורה, פאַר-
וואָס זיינען זיי מיטגעגאַנגען מיט משה,
אשר לא ציווה אותם? אויך — למאי
נפק"מ דאָס צו דערציילן?]

נאָר דאָס איז מדגיש אַז ס'איז געווען
אַ הליכה באופן של „ויקם“ — משה איז
געגאַנגען אַלס מלך ונשיא ישראל און
דערפאַר זיינען אים נאָכגעגאַנגען די
וקני ישראל].

ה. לויט דעם ביאור איז אויך פאַר-
ענטפערט די קושיא הנ"ל — ווי אַזוי
האָט משה זיך אָפּגעהאַלטן פון צו מקיים
זיין באַלד דעם ציווי ה' און האָט זיך
פאַרנומען מיט אַז אַנדער ענין?

— וההסברה: לויט רש"י איז הליכת
משה ניט געווען אויף צו מתרה זיין דתן
ואבירם; ואדרבה: לויט פשוטו של מקרא
דאַרף אויסקומען, אַז משה האָט גאָר ניט

(34) ראה גם אוה"ח עה"פ.

(35) ולכן לא העתיק רש"י לשון המדרש „אולי
יחביישו כו'“ — כי אין לזה שייכות לענין ד„ויקם
משה“.

עאכו"כ אין אַ פּאַל ווען עס רעדט זיך
וועגן אידן וועלכע זיינען ניט קיין
מורדים בה' ח"ו, נאָר זיינען עס-הארצים
אין אידישקייט, אין דעם סוג פון תינוק
שנשבה לבין העכ"ם — אַז עס ליגט אַ
חוב אויף יעדערן צו טאָן כל התלוי בו,
מיט דער גרעסטער השתדלות, און צו
נוצן כל מיני התחכמות ותחבולות, צו
געפינען אַן עצה ווי צו ראַטעווען די
אידן און זיי צוריק מקרב זיין לאבינו
שבשמים,

און דורך דעם וואָס מען פועל'ט אויף
זיי דעם „ואתם הדבקים בה' אלקיכם"
ווערט „חיים כולכם היום"⁴², חיים
אמיתיים ונצחיים⁴³.

(משיחת ש"פ קרח תש"מ)

פונדעסטוועגן, האָט משה רבינו —
מצד זיין גרויסער³⁸ אהבת ישראל צו
יעדן אידן, אין וואָס פאַר אַ מצב ער זאָל
נאָר זיין (ווי מען געפינט אַז משה האָט
זיך איינגעשטעלט במסירת נפש אפילו
פאַר די עושי העגלה³⁹) — האָט ער אויך
אין דעם מצב געזוכט אַן עצה⁴⁰ ווי צו
פועל זיין אויף דתן ואבירם און זיי
ראַטעווען מרדת חיים⁴¹ שאולה.

(38) דלולא זאת — מאי קמ"ל מחז"ל דאזהב
ישראל ה' (מנחות סה, סע"א).

(39) תשא לב, לב (ובפרש"י).

(40) ועד-היתה הנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר —
בעל הגאולה דג' תמוז (שחל בכוכ"כ שנים בסמיכות
לפ' קרח, או — כבשנה זו (תשמ"ה) — בש"פ קרח
עצמה) — לקרב כל יהודי, גם הרחוקים ביותר כו'
(ראה לקושי ח"א ס"ע 133 ואילך).

(41) ולכן אפשרית תשובה. ולהעיר ממתח"ל דבני
קורח „מקום נתבצר להם (שט) . . ואמרו שירה"
(סנה' קי, סע"א. רש"י פינחס כו, יא).

(42) ואתחנן ד, ד. וראה אבות דר"נ פל"ד, י.

(43) ראה קונטרס ומעין מאמר ב בסופו (ואילך).

קרח ב

אני עליו כאילו שלשתם מונחים וזוכה בכולם". און דער ספרי פירט אויס אז כתר תורה איז גרעסער פון די אנדערע כתר־ים, ווייל "כל עצמו של שני כתר־ים אין באים אלא מכחה של תורה וכן הוא אומר: בי מלכ־ים ימלוכו".

כעין דער דרשה ברענגט זיך אין גמרא (בקיצור): "שלשה זירים הן של מזבח ושל ארון ושל שלחן של מזבח זכה אהרן ונטלו זכה דוד ונטלו זכה דוד ונטלו של ארון עדיין מונח הוא כל הרוצה ליקח יבוא ויקח שמא תאמר פחות הוא ת"ל בי מלכ־ים ימלוכו".⁷

דער רמב"ם אין הלכות תלמוד תורה⁸ ברענגט אויך די דרשה, וז"ל: בשלשה כתר־ים נכתרו ישראל כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, כתר כהונה זכה בו אהרן שנאמר⁹ והיתה לו ולזרעו אחרי־י ברית כהונת עולם, כתר מלכות זכה בו

א. אויף דעם וואָס עס שטייט אין דער פרשה, אז דער אויבערשטער האָט די כהונה ומתנות כהונה באַשטימט פֿאַר אהרן ובניו, לחק עולם ברית מלח עולם הוא לפני ה' לך ולזרעך אתך. . . אני חלקך ונחלתך גו"ל — זאָגט דער ספרי² „ג' כתר־ים³ הם כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, כתר כהונה זכה אהרן ונטלו, כתר מלכות זכה דוד ונטלו, הרי כתר תורה מונח כדי שלא יתן פתחון פה לבאי העולם, כו' הרי כתר תורה מונח לכל באי העולם, שכל שזכה בו מעלה

(1) ית, יט.כ.

(2) פיסקא קיט.

(3) בספרי מתחיל „נמצאת אומר ג' כתר־ים כו". וראה בפרטיות במפרשי הספרי — הפירוש בנמצאת אומר בהמשך למ"ש לפנינו שם.

(4) הלשון „לבאי העולם", „לכל באי העולם" (ועד"ז הוא במדרש שמואל דלקמן הערה 7) לכאורה אין הכוונה לכל בני אדם, שהרי ג' כתר־ים אלו נתנו רק לישראל. כפשוטו ומפורש ברמב"ם דלקמן בפנים. ועוד. וכדמוכח גם בספרי שם — כ"א הכוונה ע"ד הלשון „כולא עלמא שבש"ס וכיו"ב. אבל דוחק גדול לפרש כן בהלשון „באי העולם" (משאיכ „כולא עלמא" שבש"ס שמתניחם לכל בעלי הפלוגתא וכו', שבסוגיא) — ואפ"ל כפשוטו דאומות העולם פותחים פה ובאים בטענה דעשיית עוול בכלל (וגם בנוגע לכתר תורה דו' מצות דידהו) ועד"ז המענה דמונח לכולם. ומפורש הוא במדרש לקח טוב ר"פ חוקת: כדי שלא יתן פתחון פה לאומות העולם. ואכ"מ. — וראה ר"ה פ"א מ"ב „באי עולם" וברמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ג (מהמשנה) „מבאי העולם". ועד"ז ברמב"ם שם פ"ו ה"ג. סוף הל' שמיטה ויובל. הלי מלכ־ים פ"ה ה"י. וברמב"ם סוף הל' ס"ח, הלי סנהדרין פ"ב ה"ג: כל באי עולם. וראה לקו"ש ח"ג ע' 230. וש"נ ואכ"מ.

(5) משלי ח, טו.

(6) יומא עב. ב.

(7) ועד"ז הוא בקה"ר פ"ז, א (ב). מדרש שמואל פכ"ג. ובשניהם מסיים (ע"ד לשון הספרי) „כל מי שזוכה לתורה כאילו זוכה לשלשתן וכל שלא זכה כו" (קה"ר. ובאריכות יותר במדרש שמואל שם). בנוגע ג' הכתר־ים, והמעלה דכתר תורה (שכל הזוכה בו כאילו זוכה בכולם) — ראה ג"כ שמור פל"ד, ב. תנחומא ויקהל ח בסופו. במדב"ר פ"ד, יד בסופו (פ"ד, יוד — ושם אינו מסיים במעלת כתר תורה). יל"ש משלי רמז תתקמא.

(8) רפ"ג.

(9) פינחס כה, יג.

(*) אלא שבמדרש שמואל, במדב"ר פ"ד שם (ועד"ז במדרש לקח טוב) מסיים גם „וכתר שם טוב עולה על גביה". וראה גם קה"ר שם (ג).

(*) וראה (באורא) לקו"ש חכ"ז ע' 246 ואילך.